

CONSULTATIENOTITIE

Van Wethouder Sleeking
Aan Raadscommissie Fysiek
Datum 14 april 2021
Betreft Consultatie: Van Welstands- en Monumentencommissie naar een Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Contactpersoon

Conny van Nes
T 078-7704908
E CAE.van.Nes@dordrecht.nl

Inleiding

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2022, komt de wettelijke grondslag onder de welstandscommissie te vervallen. Voor de advisering over rijksmonumenten blijft een onafhankelijke, deskundige adviescommissie verplicht. Op basis van de Omgevingswet kan een onafhankelijke adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit worden ingesteld. De Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed hebben hiervoor samen de handreiking Adviesstelsel voor omgevingskwaliteit (zie bijlage) en een concept-verordening gemaakt.

Citaat uit de handreiking

"Nederland heeft een lange traditie als het gaat om de kwaliteitsadvisering over de gebouwde en ongebouwde leefomgeving. Het huidige beeld is veelkleurig: van de Groningse stadsbouwmeester tot het Limburgse Kwaliteitsmenu; van de Omgevingskamer Staphorst tot de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Amsterdam; van ervenconsulenten via dorpsbouwmeesters tot kwaliteitsteams. De monumenten- en welstandsadvisering is verruimd van een uitsluitend objectgerichte benadering naar een bredere, tevens gebiedsgerichte benadering, en van louter beoordeling van vergunningaanvragen naar een dialoog aan het begin van het planvormingsproces. Er wordt niet meer alleen formeel, schriftelijk aan het college van burgemeester en wethouders geadviseerd, maar ook informeel, in gesprekken met initiatiefnemers, ontwerpers en maatschappelijk betrokkenen."

Bij de bespreking van de geactualiseerde Welstandsnota Dordrecht in de Gemeenteraad hebben verschillende fracties laten weten een discussie te willen over de invulling van de nieuwe adviescommissie. De huidige leden van de Welstands- en Monumentencommissie hebben in principe een aanstelling tot 1 mei 2023. Advies is om in 2022/2023 een uitgebreide dialoog in de Gemeenteraad aan te gaan over de reikwijdte van de adviesbevoegdheid en de eventuele betrokkenheid van andere adviseurs bij de adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit en daarvoor bijvoorbeeld de voorzitter van de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, Flip ten Cate uit te nodigen.

Huidige situatie

Op dit moment adviseert de Welstands- en Monumentencommissie het college van Burgemeester en Wethouders over bouwplannen voor rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, bouwplannen in de beschermde stadsgezichten

Historische Binnenstad en Negentiende-eeuwse Schil en overige bouwplannen, voor zover ze niet welstands- of omgevingsvergunning vrij zijn. Daarnaast adviseert de commissie het college over de aanwijzing van gemeentelijke en rijksmonumenten. Het laatste komt nauwelijks voor. De commissie adviseert ook, meestal op verzoek van het gemeentelijk vakteam Stedenbouw, over nadere ruimtelijke eisen beschermd stadsgezicht en ruimtelijke kaders en zogenaamde bouwveloppen voor nieuw te ontwikkelen gebieden en/of locaties. Het stedenbouwkundig lid van de commissie neemt deel aan de (verder voornamelijk ambtelijke) Adviescommissie Kwaliteit Openbare Ruimte. Deze commissie richt zich op dit moment in principe alleen op de inrichting van openbare ruimte, die in beheer bij de gemeente is.

De kaders en toetsingscriteria voor de advisering door de commissie zijn:

- Bestemmingsplannen
- Welstandsnota Dordrecht
- Beeldkwaliteit plannen, bijvoorbeeld Beeldkwaliteitplan Binnenstad
- Restauratiecriteria

Benoeming en samenstelling adviescommissie

De commissieleden worden benoemd door de Gemeenteraad. De commissie bestaat uit vier deskundige leden en een burgerlid, van wie één is benoemd als voorzitter. De deskundige leden vertegenwoordigen de vakgebieden architectuur, stedenbouw, bouwhistorie, restauratie. Het burgerlid vertegenwoordigt de lokale kennis.

Als één van de commissieleden direct of indirect een persoonlijk of zakelijk belang heeft bij een bouwplan, is hij uitgesloten van deelname aan de bespreking. Dit om belangenverstrengeling te voorkomen. De commissie is in het verleden van zes naar vijf leden terug gebracht, onder ander ter kostenbesparing.

Afwijken van advies

Het college van Burgemeester en Wethouders kan gemotiveerd afwijken van het advies van de Welstands- en Monumentencommissie. Afwijken gebeurt op basis van een second opinion op het gebied van welstand/monumentenzorg of op basis van een ander, zwaarder wegend belang.

Kaders nieuwe situatie

Op grond van de Omgevingswet kan een adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit worden ingesteld, al dan niet in combinatie met een stadsbouwmeester. Alle gemeenten met gebouwde of aangelegde rijksmonumenten moeten tenminste een gemeentelijke deskundige adviescommissie instellen, die adviseert over aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument.

Daarnaast kan de Gemeenteraad aangeven bij welke activiteiten die in het omgevingsplan worden genoemd, advies gevraagd moet worden. In het omgevingsplan staan regels over activiteiten en onder welke voorwaarden deze op een locatie toegestaan zijn. Bijvoorbeeld dat het bouwen moet voldoen aan de regels over het uiterlijk van bouwwerken. De gemeenteraad kan in het omgevingsplan bepalen bij welke categorieën bouwwerken of in welke gebieden het vragen van advies aan de commissie verplicht is. Het college van

burgemeester en wethouders kan ook op eigen initiatief advies vragen over activiteiten of over beleid voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. In de handreiking 'Adviesstelsel voor omgevingskwaliteit' zijn twee sporen aangegeven:

1. ondersteuning om het huidige adviesstelsel voor zover mogelijk te continueren onder de Omgevingswet, en daarbij te voldoen aan de wettelijke plicht tot instelling van de gemeentelijke adviescommissie, én
2. inspiratie bij het door ontwikkelen van het adviesstelsel in de geest van de Omgevingswet: een gemeentelijke adviescommissie met een brede adviestaak die zoveel mogelijk aan de voorkant van ruimtelijke processen adviseert en initiatiefnemers uitdaagt en inspireert.

Uitgangspunten

1 Ruimtelijke kwaliteit staat centraal in de Omgevingswet en in de gemeentelijke Omgevingsvisie

De gemeente Dordrecht hecht aan ruimtelijke kwaliteit en de borging daarvan bij de groeiambities van de stad. Doel 1 in de Omgevingsvisie is Dordrecht aantrekkelijke stad. Deze aantrekkelijkheid wordt in belangrijke mate bepaald door de kwaliteit van de bebouwing en van de openbare ruimte. Met als belangrijke dragers de cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en historische stedenbouwkundige en landschappelijke structuren.

2 Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten dienen zoveel mogelijk gelijk te worden behandeld

Het werkt verwarrend voor eigenaren als procedures en subsidiemogelijkheden voor rijksmonumenten heel anders zijn dan voor gemeentelijke monumenten.

3 Beschermd stadsgezichten verdienen extra aandacht

Op grond van de Omgevingswet dient ook de omgeving van monumenten te worden beschermd, vanwege de invloed hiervan op de beleving van de monumenten. De meeste beschermde monumenten bevinden zich in de beschermde stadsgezichten.

Advies

1. Voor de bewaking van ruimtelijke kwaliteit een gemeentelijke adviescommissie instellen, die bestaat uit onafhankelijke leden die deskundig zijn op de pijlers van ruimtelijke kwaliteit: stedenbouw, landschap, architectuur, restauratie, bouwhistorie.
2. De per 1-1-2022 in te stellen gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit in beginsel te stoelen op de huidige samenstelling en taken van de Welstands- en Monumentencommissie.
3. De tijd tot 1-1-2023 te gebruiken om het Omgevingsplan zodanig op orde te krijgen, dat de ambities daarin kunnen worden vertaald naar de samenstelling en werkwijze van de gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit.
4. De nog dit jaar door de Gemeenteraad vast te stellen verordening dient ruimte te bieden voor de doorontwikkeling van de adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit.

Argumenten

Bij 1

De instelling van een gemeentelijke adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit is een instrument om de door de gemeente gewenste ruimtelijke kwaliteit te bewaken. Het is van belang dat de leden van deze commissie deskundig zijn en onafhankelijk. Belangenverstrengeling is ongewenst.

Bij 2 en 3

Nog dit jaar in 2021 dient de Omgevingsvisie te worden vastgesteld door de Gemeenteraad. Tot 2029 is er vervolgens tijd om het Omgevingsplan te maken. In principe kunnen bij het maken van het Omgevingsplan alle regels die nu gelden ter discussie worden gesteld.

In de komende jaren (tot uiterlijk 2029) moet worden beslist wanneer en hoe welk bestaand instrument (denk aan de bestemmingsplannen, welstandsnota, beeldkwaliteit plannen, erfgoedverordening), wordt vertaald naar het Omgevingsplan.

Daarnaast zullen procedures wijzigen en komen er nieuwe digitale instrumenten. De huidige leden van de Welstands- en Monumentencommissie hebben in principe een aanstelling tot 1 mei 2023. De tijd tot 1 mei 2023 kan worden gebruikt om de beleidswensen en de daaruit voortvloeiende ruimtelijke toetsingskaders verder op orde te krijgen en te vertalen naar het Omgevingsplan. Op basis van die inhoudelijke wensen, kan dan worden beslist of er behoefte is aan een bredere, smallere of andere adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit, al dan niet in combinatie met een stadsbouwmeester.

Bij 4

De aan te bieden verordening zal zijn gestoeld op de concept-verordening zoals deze door de Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is opgesteld.

Binnen de concept- verordening op de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit is ruimte voor verbreding en voor versmalling van de reikwijdte van de adviesbevoegdheid.